

Anonymizované znenie

C-603/19 - 1

Vec C-603/19

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

9. august 2019

Vnútroštátny súd:

Špecializovaný trestný súd (Slovensko)

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. júl 2019

Žalobca:

Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky

Obžalovaní

TG a UF

Zapísané do registra Súdneho dvora pod č. <u>1 124596</u>
V Luxemburgu dňa <u>09. 08. 2019</u>
Fax/e-mail: <u>[signature]</u>
Podané dňa: <u>09/08/19</u>
Súdny tajomník, poverený Miroslav Aleksejev Vedúci sekcie

[OMISSIS]

[číslo veci pred vnútroštátnym súdom]

ECLI: SK:SSPK:2019:9515100003.30

UZNESENIE

Špecializovaný trestný súd [OMISSIS] [zloženie senátu] v trestnej veci proti TG a spol. pre trestný čin subvenčného podvodu podľa § 20 odsek 1 Trestného zákona, § 225 odsek 1, odsek 6 písmeno a) Trestného zákona a iné, na neverejnom zasadnutí konanom dňa 24. júla 2019 v Pezinku, takto

rozhodol

Podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie podpísanej v Ríme 25.03.1957, v znení Lisabonskej zmluvy zo dňa 13.12.2007, s použitím § 290 odsek 1, z dôvodov podľa § 283 odsek 1 a § 244 odsek 4 Trestného poriadku, žiada Súdny dvor Európskej únie o výklad a vydanie predbežného rozhodnutia o týchto otázkach:

1. Je smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2012/29/EÚ zo dňa 25. 10. 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov v rozsahu práv (najmä právo na aktívnu účasť poškodeného v trestnom konaní a právo na náhradu škody v trestnom konaní), ktoré zo svojej povahy nepatria iba fyzickej osobe ako cítiacej bytosti, aplikovateľná aj na právnické osoby a štát resp. štátne orgány, ak im vnútroštátne právne predpisy priznávajú postavenie poškodeného v trestnom konaní?
2. Je v súlade s čl. 17 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie¹, čl. 325 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a čl. 38 ods. 1 písmeno h) Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 zo dňa 21.06. 1999 v spojení s Nariadením Komisie (ES) č. 1681/94 zo dňa 11.07. 1994, taká právna úprava a rozhodovacia prax², podľa ktorej si štát nemôže v trestnom konaní uplatňovať náhradu škody spôsobenej mu podvodným [Or. 2] konaním obvineného,³ ktoré má za následok spreneveru prostriedkov z rozpočtu Európskej Únie a kedy podľa § 256 odsek 3 Trestného poriadku, nemôže ani podať opravný prostriedok proti uzneseniu, ktorým súd rozhodne, že štát alebo príslušný štátny orgán sa ako poškodený s nárokom na náhradu škody na hlavné pojednávanie nepripúšťa a nemá k dispozícii ani iný typ konania, v ktorom by sa mohol voči obvinenému domáhať svojho nároku, v dôsledku čoho ani nemožno zaistiť jeho nárok na náhradu škody na majetku a majetkových právach obvineného podľa § 50 Trestného poriadku a nárok sa tak stáva *de facto* nevyhnutelným?
3. Má sa pojem „ten istý podnik“ podľa § čl. 2 Nariadenia Rady (ES) č. 994/98 zo dňa 07.05. 1998 v spojení s čl. 2 ods. 2 Nariadenia Komisie (ES) č. 69/2001 zo dňa 12. 01. 2001 vykladať len formálne v tom zmysle, že rozhodujúcim kritériom je, či sa podľa vnútroštátneho právneho poriadku jedná len o subjekty so samostatnou právnou subjektivitou, a teda štátnu pomoc do výšky 100 000,- Eur možno poskytnúť každej takejto spoločnosti, alebo je rozhodujúci faktický spôsob fungovania a riadenia týchto spoločností vzájomne prepojených tými istými osobami, akoby išlo o systém

¹ Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared: in *Utrecht Law Review*, č. 1/15, dostupný online: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.490/>

² stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29.11.2017, [OMISSIS] [číslo veci]

³ po nariadení hlavného pojednávania sa obvinený označuje ako obžalovaný

pobočiek riadených z jednej centrálnej spoločnosti, hoci podľa vnútroštátnej právnej úpravy majú tieto spoločnosti samostatnú právnu subjektivitu, a takéto spoločnosti treba považovať za „ten istý podnik“ a poskytnúť mu štátnu pomoc ako celku do výšky 100 000,- Eur len raz?

4. Má sa pod pojmom „škoda“ na účely Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev⁴ zo dňa 26.07.1995 rozumieť len tá časť neoprávnene získaných finančných prostriedkov, ktorá priamo súvisí s podvodným konaním alebo aj skutočne realizované a pravdivo dokladované náklady a použitie príspevku, ak z dokazovania vyplynie, že ich vynaloženie bolo nevyhnutné na účely zamaskovania podvodného konania, oddialenia odhalenia podvodného konania a získania celého objemu priznanej štátnej pomoci?

[OMISSIS] [prerušenie konania pred vnútroštátnym súdom] [Or. 3]

Odôvodnenie

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania podáva Špecializovaný trestný súd, ktorý je súdom prvej inštancie. Jeho pôsobnosť sa vzťahuje na najzávažnejšie trestné činy⁵ vrátane trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 Trestného zákona. O opravných prostriedkoch rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „NS SR“) ako odvolací súd.
2. Na hlavnom pojednávaní uskutočnenom dňa 30.04.2019 súd oboznámil strany so zámerom podať prejudiciálnu otázku Európskemu súdnemu dvoru, s dôvodmi, ktoré ho k tomu viedli a umožnil stranám, aby sa k nemu vyjadrili a predniesli svoje návrhy.
3. Dôvodom podania prejudiciálnej otázky je (opätovná)⁶ nejednotnosť v rozhodovacej činnosti súdov Slovenskej republiky a nesúhlas Špecializovaného trestného súdu so stanoviskom trestnoprávneho kolégia NS SR, ktoré je pre Špecializovaný trestný súd záväzné *de facto*⁷.

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 zo dňa 05.07.2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva [celex: 32017L1371]

⁵ čl. 83 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

⁶ bod 1 stanoviska generálnej advokátky Juliane Kokott vo veci C-73/16 a prejudiciálna otázka podaná Špecializovaným trestným súdom vo veci C-709/18 UL a VM

⁷ podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, kolégium najvyššieho súdu prijíma stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, ak došlo k výkladovým rozdielnostiam v právoplatných rozhodnutiach veľkých senátov kolégií. Podľa čl. 2 bod 15 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 200/2016, z prijatého stanoviska vychádzajú sudcovia pri svojom rozhodovaní.

4. Rozhodnutie o prejudiciálnych otázkach je nevyhnutné pre posúdenie miery zavinenia obžalovaných a rozsahu trestnej činnosti v prípade uznania viny, ako aj pre rozhodnutie súdu o postavení poškodených v trestnom konaní a o uplatnených nárokoch na náhradu škody.

I. Predmet sporu a skutkové okolnosti

5. Obžalovaní TG a UF sú pred Špecializovaným trestným súdom stíhaní na základe obžaloby prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zo dňa 07.01.2015 pre pokračovací obzvlášť závažný zločin subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 6 písm. a) Trestného zákona a pokračovací zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona spáchané formou spolupáchateľstva. **[Or. 4]**
6. Podľa obžaloby sa svojho konania mali dopustiť na tomto skutkovom základe:
7. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny vyhlásilo dňa 10.11.2005 výzvu č. 1/2005 a dňa 20.02.2006 výzvu č. 1/2006 na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného paušálneho príspevku zo štátneho rozpočtu v rámci schémy *de minimis* na podporu vytvárania pracovných miest u mikrozamestnávateľov a podporu vytvárania pracovných miest pre zdravotne znevýhodnené osoby v chránených dielňach a na chránených pracoviskách (ďalej len „Príspevok“). V prípade výzvy č. 1/2006 bol príspevok zo 75 % financovaný z Európskeho sociálneho fondu.
8. Príspevok na základe výzvy č. 1/2005 bol poskytnutý jednorázovo a príspevok na základe výzvy č. 1/2006 bol poskytnutý vo forme refundácie preukázaných nákladov.
9. Príspevok sa poskytoval na náklady spojené so zriadením pracovného miesta (mzdové náklady a odvody na zdravotné a sociálne poistenie) a na dodatočné náklady (materiálno-technické vybavenie pracoviska), počas prvých 12 mesiacov. Povinnosťou prijímateľa príspevku bolo udržať pracovné miesto po dobu najmenej 3 rokov.
10. V období od mája do decembra 2005 založili obžalovaní „siet“ 6 spoločností a následne v marci 2006 založili ďalších 9 spoločností so sídlom v rôznych okresných mestách s obchodným menom obsahujúcim pojem „Infoservis“ a názov okresného mesta, v ktorom spoločnosť sídlila⁸. Okrem týchto spoločností v

⁸ Infoservis Košice, s. r. o., Infoservis Prešov, s. r. o., Infoservis Vranov, s. r. o., Infoservis Michalovce, s. r. o., Infoservis Trebišov, s. r. o., Infoservis Poprad, s. r. o., Infoservis Bardejov, s. r. o., Infoservis Humenné, s. r. o., Infoservis Lučenec, s. r. o., Infoservis Rožňava, s. r. o., Infoservis Spišská Nová Ves, s. r. o., Infoservis Martin, s. r. o., Infoservis Žilina, s. r. o., Infoservis Banská Bystrica, s. r. o. a Infoservis Zvolen, s. r. o.

januári a v marci založili ďalšie 4 spoločnosti s iným názvom. Vo všetkých prípadoch sa jednalo o spoločnosti s ručením obmedzeným.

11. V spoločnostiach vystupovali obžalovaní ako spoločníci a konatelia.
12. Predmetom obžaloby sú však len tie spoločnosti, ktorým bol reálne poskytnutý a vyplatený príspevok (celkom 10 spoločností).
13. V prípade 9 spoločností založených v marci 2006 príspevok nebol poskytnutý buď z dôvodu neschválenia žiadostí pre podozrenie z podvodného konania alebo z dôvodu schválenia príspevku len na nízky počet zamestnancov oproti žiadosti obžalovaných. Následne tieto spoločnosti žiadnu inú podnikateľskú činnosť nevykonávali a v priebehu roka 2007 boli prevedené na tretie osoby. **[Or. 5]**
14. Celkovo obžalovaní žiadali o poskytnutie príspevku v úhrnnej výške 1 636 917,91 Eur. Zo strany okresných úradov práce sociálnych vecí a rodiny bol zazmluvnený príspevok v úhrnnej výške 750 613,79 Eur. Reálne vyplatený bol príspevok v úhrnnej výške 654 588,34 Eur, z toho vo výške 279 272,18 Eur z rozpočtu Európskej únie a vo výške 375 316,20 Eur zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.
15. V jednotlivých spoločnostiach bolo zamestnaných celkom 107 zdravotne postihnutých osôb, pričom ich pracovná činnosť nesmerovala k cieľom prezentovaným v žiadostiach o príspevok. Podľa znaleckého posudku všetky spoločnosti vykazovali stratu. Činnosti vykonávané zamestnancami boli len formálne a nemali reálny ekonomický význam. Všetkým zamestnancom však bola riadne uhradená mzda a odvody na zdravotné a sociálne poistenie.
16. Materiálno-technické vybavenie jednotlivým spoločnostiam dodávala aj spoločnosť RAMADA Slovakia, s. r. o., ktorá však žiadnu reálnu činnosť nevykonávala. Jej jedinými príjmami boli platby od spoločností „Infoservis“. Z výpisu [z] účtov spoločnosti nevyplývajú žiadne úhrady prevádzkových nákladov, tovarov alebo služieb. Poukázané finančné prostriedky boli nadväzne z účtov spoločnosti vyberané v hotovosti.
17. Ďalšie fakturované náklady zahŕňali platby za prenájom priestorov, internet, energie, vodu, telefonické pripojenie a ďalšie nevyhnutné prevádzkové náklady, ktorých vynaloženie bolo riadne zdokladované a preukázané.
18. Obžalovaní sa v konaní domáhajú zníženia výšky škody oproti škode určenej v obžalobe, a to o preukázateľne realizované výdavky a tým aj zmeny právnej kvalifikácie na miernejšiu.
19. Spoločnosti boli riadené obžalovanými centrálné zo sídla „Infoservis“ založeného v Košiciach, kde majú obžalovaní trvalé bydlisko. V každej zo spoločností obžalovaní určili jedného zo zamestnancov na pozíciu vedúceho. Už vo svojich žiadostiach obžalovaní deklarovali zámer založiť jeden „Infoservis“ v

každom okresnom meste po celej Slovenskej republike. Slovenská republika má 79 okresov.

20. Predmetom činnosti tzv. „Infoservisov“ malo byť vytvorenie databáz podnikateľských subjektov v danom okrese na spôsob trivago.com a sprostredkovanie informácií budúcim klientom prostredníctvom bezplatnej infolinky.
21. Po skončení obdobia poskytovania príspevku obžalovaní dňa 20.04.2007 previedli svoje obchodné podiely vo všetkých spoločnostiach na spoločnosť AZ-Dendy, s. r. o. so sídlom v Českej republike, ktorej konateľom bol občan Českej republiky považovaný [Or. 6] za „bieleho koňa“⁹. Následne už spoločnosti nevykonávali žiadnu, ani formálnu, činnosť Bezprostredne na to boli ukončené pracovné pomery so všetkými zamestnancami.
22. Poškodení – príslušné okresné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, si v prípravnom konaní riadne a včas uplatnili nárok na náhradu škody voči obžalovaným, a to vo výške reálne vyplateného príspevku.
23. Majetok, ktorého nákup bol zo strany obžalovaných deklarovaný v čase poberania príspevku, sa v priestoroch spoločností už nenachádzal. Spoločnosti boli ex offio vymazané z obchodného registra.

II. Vnútroštátne predpisy

24. Podľa § 124 odsek 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, škodou sa rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou sa na účely tohto zákona rozumie aj získanie prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom.
25. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

Trestné právo Slovenskej republiky rozlišuje pojmy obeť trestného činu¹⁰ a poškodený trestným činom.

Podľa § 46 ods. 1, 3 a 4, poškodený je osoba, ktorej bola trestným činom spôsobená majetková škoda. Má právo uplatniť si nárok na náhradu škody, robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie, predkladať dôkazy, nazerat

⁹ osoba figurujúca v obchodných spoločnostiach vykonávajúcich či už nezákonnú činnosť[,] alebo aby ochránili identitu skutočných vlastníkov spoločností [osoba vystupujúca ako spoločník a/alebo konateľ namiesto inej osoby a podľa jej pokynov s cieľom zatajiť totožnosť skutočného vlastníka – pozn.]

¹⁰ Definícia zodpovedá čl. 2 ods. 1 písm. a) Smernice Parlamentu a Rady č. 2012/29/EÚ z 25. 10. 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov; § 2 písm. b) zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov

do spisov a preštudovať ich, zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, má právo záverečnej reči a právo podávať opravné prostriedky v rozsahu vymedzenom týmto zákonom a informovať sa o stave trestného konania. Poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; návrh musí poškodený uplatniť najneskôr do skončenia vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody [Or. 7] uplatňuje. Návrh nemožno podať, ak bolo o nároku už rozhodnuté v civilnom procese alebo inom príslušnom konaní.

Podľa § 50 ods. 1, ak je dôvodná obava, že uspokojenie nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej trestným činom bude marené alebo sťažované, možno nárok až do pravdepodobnej výšky škody zaistiť.

Podľa § 256 ods. 3, ak uplatňuje práva poškodeného osoba, ktorej toto právo zrejme nepatrí, vysloví súd uznesením, že túto osobu ako poškodeného na hlavné pojednávanie neprípúšťa. Také rozhodnutie nebráni uplatneniu nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom. Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa § 287 ods. 1, ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného.

Podľa § 307 ods. 1 písm. c), rozsudok môže odvolaním napadnúť poškodený výlučne pre nesprávnosť výroku o náhrade škody.

26. Podľa zákona č. 513/1991 Z. z. Obchodný zákonník, spoločnosť s ručením obmedzeným je právnickou osobou so samostatnou právnou subjektivitou odlišnou od jej konateľov a spoločníkov¹¹. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Spoločník ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri.
27. Podľa § 18 ods. 2 a 3 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci¹², štátna pomoc sa poskytuje na základe zmluvy s výnimkou štátnej pomoci poskytovanej nepriamou formou pričom, ak sa štátna pomoc poskytla z prostriedkov štátneho rozpočtu,

¹¹ rozsudok súdneho dvora Európskej únie vo veci Orsi zo dňa 05. 04. 2017, C-217/15 a C-350/15, rozsudok ESLP vo veci Pirttimäki proti Fínsku zo dňa 20. 05. 2014, č. 35232/11, rozhodnutie ESLP o neprípustnosti vo veci Veselá a Loyka proti Slovenskej republike zo dňa 13. 12. 2005, č. 54811/00 a ďalšie

¹² predmetnému ustanoveniu aktuálne zodpovedá § 26 a nasledujúce zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva účinný od 01.01. 2009

z rozpočtu obce alebo z rozpočtu štátneho účelového fondu, považuje sa nedodržanie podmienok, za ktorých sa štátna pomoc poskytla, za porušenie rozpočtovej disciplíny.

28. Podľa § 31 zákona č. 523/2007 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá porušila finančnú disciplínu je povinná vrátiť [Or. 8] finančné prostriedky do rozpočtu, z ktorého boli poskytnuté alebo použité, a to vo výške porušenia finančnej disciplíny; zároveň je povinná zaplatiť penále. Za porušenie finančnej disciplíny sa ukladá odvod vo výške porušenia finančnej disciplíny, penále a pokuta. Ich ukladanie a vymáhanie sa riadi všeobecnými predpismi o správnom konaní.

III. Rozhodovacia prax¹³

29. Stanovisko trestnoprávneho kolégia NS SR zo dňa 29.11.2017 [OMISSIS] [číslo veci] (ďalej len „Stanovisko Tpj 39-60/2017“).¹⁴

A/I. Majetkové nároky štátu, vyplývajúce z predpisov o jednotlivých druhoch daní, o ktorých vo svojej pôsobnosti prvotne rozhoduje príslušný správny orgán postupom podľa Daňového poriadku vrátane nároku, ktorý vyplýva z daňovníkom neoprávnene uplatneného nároku na vrátenie zaplatenej dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane, majú administratívnoprávnu povahu a rozhodnutia o nich podliehajú prieskumu správneho súdu podľa Správneho súdneho poriadku. Tieto nároky nie sú nárokom na náhradu škody, ktorý je možné uplatniť v trestnom konaní – tzv. adhézne konanie. Súd o ich priznaní nerozhoduje ani v konaní podľa Civilného sporového poriadku, nakoľko nejde o vec patriacu do pôsobnosti súdov. Je teda vylúčené prekryvanie, teda konflikt pôsobnosti orgánov (správneho orgánu a súdu), resp. duplicita v rozhodovaní o tom istom nároku.

Na závere podľa predchádzajúcich odsekov nič nemení okolnosť, že dotknutý majetkový nárok (s daňovým hmotnoprávnym podkladom) kvantitatívne zodpovedá pri daňovom trestnom čine, ktorý je predmetom trestného konania, kvalifikačnému momentu rozsahu činu (znaku objektívnej stránky skutkovej podstaty pri daňových trestných činoch). Rovnako je z pohľadu adhézneho

¹³ citované rozhodnutia sú upravené z dôvodu ich zrozumiteľnosti, zachovajúc ich podstatný obsah; rozsahom opisu rozhodovacej praxe súd reflektuje požiadavku na preukázanie štrukturálneho problému v zmysle stanoviska generálneho advokáta Michala Bobeka vo veci C-310/16

¹⁴ stanovisko bolo prijaté v trestnej veci pokračovacieho trestného činu skrátenia dane a neoprávneneho uplatnenia si nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty (daňový podvod) v celkovom rozsahu približne 58 171 046,79 Eur. Zo záverov Stanoviska [Tpj 39-60/2017] vyplýva, že sa univerzálne aplikuje na všetky prípady, v ktorých má výška škody právny základ v predpisoch správneho práva - dane, DPH, clo, štátna pomoc, poskytnutie nenávratných finančných príspevkov, dotácie v poľnohospodárstve, trestné činy proti životnému prostrediu a iné. Aktuálne sú na území Slovenskej republiky vedené viaceré trestné stíhania pre trestné činy daňového podvodu, skrátenia dane a cla a poškodzovania finančných záujmov Európskej únie, a to v rozsahu desiatok miliónov Eur.

konania irelevantné, ak daňový nárok smeruje proti právnickej osobe a obvinenou z vecne súvisiaceho daňového trestného činu je len fyzická osoba, ktorej konaním bol trestný čin spáchaný; nejde o duplicitne založený nárok na náhradu škody proti takému páchatel'ovi. [Or. 9]

Aj napriek nemožnosti uplatniť daňový majetkový nárok v adhéznom konaní je Slovenská republika, zastúpená príslušným orgánom, v trestnom konaní o daňovom trestnom čine poškodeným s ostatnými právami podľa Trestného poriadku.

II. Ak je v trestnom konaní na hlavnom pojednávaní uplatnený daňový majetkový nárok (ako nárok na náhradu škody proti obvinenej fyzickej alebo právnickej osobe), súd poškodeného uznesením nepripustí na hlavné pojednávanie len s uplatneným nárokom na náhradu škody. Poškodený zostane v postavení strany vo zvyšku svojich procesných práv. Taký postup sa uplatní aj v prípade, ak o nároku už bolo právoplatne rozhodnuté v konaní podľa Daňového poriadku, keďže prekážka *res iudicata* sa týka len nároku na náhradu škody, o ktorom už bolo rozhodnuté, nie iného nároku.

B/ I. Právne vety uvedené v bodoch I. a II. časti A/ sa primerane použijú aj na akýkoľvek iný majetkový nárok, ktorý nie je podľa svojho hmotnoprávneho podkladu (teda právneho predpisu upravujúceho taký nárok) nárokom na náhradu škody alebo tzv. morálnej škody. Pri tejto charakteristike nároku teda nejde o kvalifikačný moment trestného činu, aj keď môže ísť o rovnakú hodnotu v jej peňažnom vyčíslení.

II. Pri trestnom čine porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona zodpovedá kvalifikačný moment rozsahu činu legálnej definícii škody a z hľadiska peňažného vyčíslenia zároveň spoločenskej hodnote podľa Zákona o ochrane prírody. Rozhodovanie o nároku na majetkovú reparáciu ujmy (voči obci) vzniknutej nepovoleným výrubom dreviny až do výšky spoločenskej hodnoty dreviny však patrí do pôsobnosti orgánu ochrany prírody, ktorým je v tomto prípade okresný úrad alebo obec. Ide teda o administratívnoprávny nárok, ktorý nepatrí do pôsobnosti súdov a nemožno ho uplatniť v adhéznom konaní postupom podľa Trestného poriadku. Taký záver platí bez ohľadu na okolnosť, že poškodeným bude obec, na území ktorej sa neoprávnený výrub uskutočnil; môže ním byť aj Slovenská republika zastúpená príslušným okresným úradom, ak si okresný úrad v súvislosti s trestným konaním také postavenie vyhradí.

30. Uznesenie Veľkého senátu trestného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky publikované v zbierke rozhodnutí pod číslom R 39/2014¹⁵ [Or. 10]

¹⁵ Vzhľadom na predchádzajúci spoločný právny vývoj a blízkosť právnej úpravy súd poukazuje aj na českú rozhodovaciu prax. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky nárok štátu na zaplatenie dane nie je nárokom na náhradu škody spôsobenej trestným činom skrátenia dane, ale nárokom vyplývajúcim priamo zo zákona. Nejde preto o nárok, ktorý by príslušný správca dane mohol uplatňovať v adhéznom konaní.

Nárok štátu vyplývajúci zo skrátenej (neodvedenej) dane je nárokom na náhradu škody, ktorý však nemôže príslušný finančný orgán uplatňovať v trestnom konaní proti subjektu povinnému k zaplateniu dane. Preto je potrebné, aby súd rozhodol na začiatku hlavného pojednávania uznesením, že tento nárok na náhradu škody si poškodený nemôže uplatňovať v trestnom (adhéznom) konaní. V rozsudku potom súd už o takto uplatnenom nároku nerozhoduje.

Uplatnenie nároku na náhradu škody v trestnom konaní (adhéznom konaní) môže prichádzať do úvahy len tam, kde z vykonaného dokazovania vyplýva, že obvinený ako osoba konajúca za právnickú osobu skrátol daň z príjmu (alebo inú daň) tejto právnickej osoby, voči ktorej síce finančný úrad vydal platobný výmer, ktorým právnickej osobe dovyrúbil skrátenú daň, ale je zrejmé, že tento platobný výmer je nevykonateľný, pretože právnická osoba nemá žiadny majetok, na ktorý by bolo možné viesť exekúciu. Ak sa jedná o akciovú spoločnosť alebo o spoločnosť s ručením obmedzeným a ak je obvinený členom ich štatutárneho orgánu, je potrebné riešiť otázku, či mu v takom prípade nevzniká ručiteľský záväzok, na základe ktorého by mohol byť v adhéznom konaní zaviazaný na náhradu spôsobenej škody alebo k vydaniu bezdôvodného obohatenia získaného týmto trestným činom. Uplatnenie nároku na náhradu škody by mohlo prichádzať do úvahy i vtedy, ak by bolo možné vyvodiť zodpovednosť obvineného, ktorý nie je platcom, resp. poplatníkom skrátenej (alebo neodvedenej) dane, ako páchatel'a tohto trestného činu, za škodu spôsobenú týmto trestným činom alebo bezdôvodné obohatenie získané takýmto trestným činom.

31. Odvolávajúci sa na Stanovisko Tpj 39-60/2017 vo svojej následnej rozhodovacej praxi NS SR¹⁶ zrušil rozsudky Špecializovaného trestného súdu vo výroku o náhrade škody, ktorými prvostupňový súd zaviazal obžalovaného na náhradu škody vo výške podvodne vylákaného príspevku, dotácie alebo inej finančnej pomoci poskytnutej zo štátneho rozpočtu alebo rozpočtu Európskej únie s tým, že sa nejedná o náhradu škody uplatniteľnú v trestnom konaní, ale o osobitný verejnoprávny nárok na vrátenie poskytnutého nenávratného finančného príspevku, ktorého obsah a rozsah sa riadi príslušnými správnyimi predpismi s následnou možnosťou súdneho správneho prieskumu. **[Or. 11]**
32. V predchádzajúcej rozhodovacej činnosti súdy vždy zaviazali obžalovaného na náhradu škody spôsobenej podvodným vylákaním dotácie alebo štátnej pomoci v rozsahu, v ktorom mu bolo preukázané podvodné konanie.
33. Uvedené stanovisko v praxi spôsobilo, že v daňových trestných veciach zástupca štátu ako poškodeného, si neuplatňuje náhradu škody s odôvodnením, že nemôže. V niektorých prípadoch dokonca orgány činné v trestnom konaní ani nevypočujú

¹⁶ rozsudok NS SR zo dňa 15. 02. 2018, [OMISSIS] [číslo veci], rozsudok NS SR zo dňa 23.01.2019, [OMISSIS] [číslo veci], a rozsudok NS SR zo dňa 20.03.2019, [OMISSIS] [číslo veci], vydané v iných trestných veciach než je predmetom prejudiciálnej otázky

zástupcu štátu ako poškodeného v prípravnom konaní, čím je mu zmarená možnosť uplatniť si nárok na náhradu škody riadne a včas.¹⁷

34. Rovnaký vývoj je možné predpokladať aj v prípade stíhania subvenčných podvodov a trestných činov poškodzovania finančných záujmov Európskej únie.

IV. Judikatúra Európskej únie (ďalej len „ESD“)

35. Rozsudky ESD vo veci Taricco zo dňa 08.09.2015, C-105/14[,] vo svetle rozsudkov vo veci [A. S]. a M. B. zo dňa 05.12.2017, C-42/17[,] a Dzivev a i. zo dňa 17.01.2019, C-310/16[,] a ďalšie;
36. Rozsudky ESD v spojených veciach Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening a i. zo dňa 13.03.2008, C-383/06 a C-385/06; vo veci Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre zo dňa 21.12.2011, C-465/10.

V. Stanovisko Špecializovaného trestného súdu

37. Právnické osoby, väčšinou spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré páchatelia použijú na spáchanie trestnej činnosti, a ktoré sú prijímateľom príspevku, vo všetkých prípadoch končia takmer bez majetku. Poskytnutý príspevok je tak voči nim nevyhľadateľný.
38. V správnom konaní môže príslušný štátny orgán uložiť povinnosť vrátiť neoprávnené vyplatený príspevok výlučne prijímateľovi príspevku, ktorým je táto právnická osoba[,] a nie jej spoločníkom, konateľom a už vôbec nie tretím osobám, ktoré stoja často v pozadí celej trestnej činnosti. **[Or. 12]**
39. Za daného právneho stavu nie je možné sa odvolávať ani na možnosť uloženia trestu prepadnutia majetku podľa § 58 Trestného zákona. Ak štát nedisponuje pohľadávkou, ktorú by mohol prihlásiť do konkurzného konania¹⁸, jeho nároky zo samotného uloženia trestu prepadnutia majetku možno uspokojiť až po uspokojení všetkých pohľadávok proti konkurznej podstate a všetkých prihlásených pohľadávok.¹⁹ Vo všetkých súdu známych prípadoch majetok odsúdených nestačil ani na úhradu prihlásených pohľadávok[,] nieto ešte uspokojenie nárokov štátu.

¹⁷ uznesenie Špecializovaného trestného súdu zo dňa 30.11.2016, [OMISSIS] [číslo veci] vo veci skrátenia dane z pridanej hodnoty a neoprávneného uplatnenia nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty v celkovej výške 7 459 853,45 Eur, ktorým odmietol obžalobu a vrátil vec prokurátorovi z dôvodu závažného porušenia práv poškodeného

¹⁸ Podľa § 107a ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, ak príslušný súd doručí konkurznému súdu právoplatné rozhodnutie o uložení trestu prepadnutia majetku, konkurzný súd bezodkladne bez návrhu rozhodne o vyhlásení konkurzu na majetok toho, komu bol takýto trest uložený.

¹⁹ Podľa § 107a ods. 2 písm. d) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii

40. Rozhodujúcim kritériom pre rozhodnutie o uplatnenom nároku na náhradu škody má byť povaha subjektov a zodpovednostných vzťahov medzi štátom ako poškodeným a právoplatne odsúdeným páchatelom, ktoré vznikli v dôsledku jeho protiprávneho konania, a to bez ohľadu na hmotnoprávny základ uplatňovaného nároku.
41. V prípade rozhodnutia súdu o tom, že poškodený sa na hlavné pojednávanie s nárokom na náhradu škody nepripúšťa[.] musí byť toto rozhodnutie preskúmateľné nadriadeným súdom. Jedná sa o otázku majúcu zásadný význam pre riadne a včasné uplatňovanie jeho práv v trestnom konaní. V tomto prípade včasné spätné vymoženie príspevku. Preskúmanie rozhodnutia v rámci ústavnej sťažnosti nie je možné považovať za dostačujúce.
42. V trestnom konaní je potrebné rešpektovať práva a oprávnené záujmy všetkých zúčastnených subjektov, najmä poškodených. Teóriu, podľa ktorej účelom trestného konania je výlučne objasnenie trestnej činnosti a potrestanie páchatel'a a vnímanie postavenia poškodeného výlučne cez otázku náhrady škody ([angl.] damaged victim)[.] je potrebné považovať za prekonanú²⁰.
43. Postavenie poškodeného v trestnom konaní a rozsah práv priznaných mu vnútroštátnymi predpismi nemôžu byť v zjavnom nepomere k postaveniu a právam, ktoré vnútroštátne predpisy priznávajú prokurátorovi a obvinenému v súlade s požiadavkou na spravodlivý proces a rovnosť zbraní. **[Or. 13]**
44. Napriek tomu, že ESD vo svojich rozhodnutiach C-205/09 a C-467/05 nerozšíril pojem obeť aj na právnické osoby, súd má za to, že právo na aktívnu účasť poškodeného v trestnom konaní a právo na náhradu škody v trestnom konaní²¹ je možné vzťahovať aj na právnické osoby a štát²², nakoľko sú nevyhnutné na účinnú ochranu ich majetkových práv²³ a nejedná sa o práva, ktoré zo svojej povahy možno priznať iba fyzickej osobe ako cítiacej živej bytosti.

²⁰ V § 1 Trestný poriadok upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby trestné činy boli náležite [to znamená riadne – pozn.] zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb. Napriek uvedenému v praxi poškodený zostáva na okraji záujmu trestného konania, napr. rozsudok ESLP zo dňa 11.12.2018 vo veci Lakatošová a Lakatoš proti Slovenskej republike č. 655/16.

²¹ bod 20 odôvodnenia a čl. 16 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ zo dňa 25.10.2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov; právo poškodeného na spravodlivý proces podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie

²² štát ako poškodený má v trestnom konaní postavenie právnickej osoby

²³ čl. 17 Charty základných práv Európskej únie; článok Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared: in Utrecht Law Review, č. 1/15, dostupný online na: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.490/>

45. Chýbajúce finančné prostriedky v štátnom rozpočte alebo v rozpočte Európskej únie sa odrážajú v rozsahu a kvalite poskytovaných služieb zo strany štátu (školsťvo, zdravotníctvo, sociálne služby, podpora vedy a športu, regionálny rozvoj...).
46. Uvedené má svoj význam aj vzhľadom na spočívanie premlčacej doby a prekážku litispendencie okamihom uplatnenia si nároku na náhradu škody v trestnom konaní²⁴ a viazanosť civilného súdu rozhodnutím o tom, že bol spáchaný trestný čin²⁵. V prípade akceptovania aktuálnej rozhodovacej praxe by uplatnenie si nároku na náhradu škody zo strany štátu ako poškodeného bolo neúčinné a premlčacia doba by v priebehu trestného konania naďalej plynula. Nárok poškodeného, ktorý sa v dobrej viere spoliehal na doterajšiu rozhodovaciu prax, by sa bez jeho zavinenia premlčal.
47. Vo vzťahu k tretej otázke súd zastáva stanovisko, že rozhodujúcim kritériom je faktický spôsob riadenia spoločností. V prípade, že ide o založenie viacerých spoločností s ručením obmedzeným, ktoré sú v podstate len centrálnym riadeným systémom pobočiek, je na účely poskytnutia štátnej pomoci v rámci schémy *de minimis* potrebné považovať tieto spoločnosti za ten istý podnik. Opačným výkladom by dochádzalo k reťazeniu štátnej pomoci a obchádzaniu stanoveného finančného limitu štátnej pomoci.
48. V prípade štvrtej otázky sa súd prikláňa k názoru, že za škodu je potrebné považovať aj skutočne realizované a pravdivo dokladované náklady a použitie príspevku, ak sa v trestnom konaní preukáže, že tu existoval podvodný úmysel od počiatku a zo strany prijímateľa sa jednalo o nevyhnutné náklady, resp. straty spojené s trestnou činnosťou. Tieto prostriedky tak nemožno považovať za použité v súlade s účelom, na ktorý boli poskytnuté. **[Or. 14]**

[OMISSIS] [poučenie o opravnom prostriedku]

Pezinok 24. júla 2019

[OMISSIS]

[meno predsedu senátu]

²⁴ § 112 Občianskeho zákonníka

²⁵ § 193 Civilného sporového poriadku